

(Hekayə)

(Əvvəli ötən sayımızda)

Fərqanə bu sözdən sonra dinmədi.

- Gəl, sən də əyləş, quru bəy! - oğlan məni çağırırdı. Elə bil mənimlə qəsd-qərəzliyi, davası vardı. Sonra da inanılmaz Fərqanəyə sən döndü. - Deyirəm, bu adam sənə aldadı.

- O məni sevirdi, mən də onun sən öz işinə bax.

Bu kəlmələr, deyən, oğlanı geri oturtdu. Elə bil irəliləyən adamın döşündən basdı. Deməyə söz tapmadı. Adama elə gəlirdi ki, o öz şikəstliyinin hayfını bax elə indilə, bu satcana kimdənsə çıxmaq istəyirdi.

- Axı, pulunuz yoxdu...

Buna ikimiz də qəhqəhə çəkib güldük. Fərqanə özünü elə göstərirdi, guya gülməkdən qəşş ələyir və qamını tuta-tuta deyirdi:

- Vay, öləcəm eyy...

O bununla özünün də yox, sanki mənim acığımlı çıxdı. Necə deyərək, artıq oğlanın küreyini yerə vumuşduq. Lakin mən qəti hücumu keçmək istəmir, şikəstliyinə görə hələ özümü saxlayırdım.

- Çox pulu neyirsən? - deyə yaşca soruşdum.

Təzədən onun eyni açıldı. Sevdini mövzudan dirçəldi və istehzayla:

- It hürəndə ağzına atram, - dedi.

Daha mübahisəyə həvəsim qalmadı, Fərqanəyə başımın hərəkətilə denizi işarə verdim. Haydı, getdik ora. İkimiz də oğlandan incimışdik. Qızın etirazı olmadı. Qozbel boş butulkalardan birini götürüb kənardakı daşa zərbə çırpdı. Şüşə çiləkləndi və cingiltiyə ətrafa səpələndi.

- Çimilən yerdə şüşə sındırmazlar. Axı, əl-ayağa batar, - mən sakit dedim.

O, sırtıqcasına düz gözlərimin içinə baxdı:

- Mən belə istəyirəmsə, olar!

Fərqanəylə denizə cumduq.

Aralıda, bayaq gəldiyimiz yerdə bir dəstə təzə adam görənirdi. Çoxu da paltarda. Səmada qara bulud toparları gözə dəyirdi. Təkməseyrək yağış atırdı. Arxaya çönəndə, oğlanın dizəcnə sallanan iri trusikdə bizə tərəf gəldiyini gördük.

- Çox nəzakətsiz adamdı. Vəhşidilə lap...

- Onu da Allah elə yaradıb. Sən axı, qanını niyə qaraldırsan? Özün də görürsən ki, bədbəxtədi. Xəstə və şikəst.

- Yox, o, keçmiş Bakı qoçularının töremələrindəndi... - deyib gülümsündüm.

Fərqanənin mənə məhəbbətlə baxdığını sezdim. Su artıq çiynimizə çıxırdısa da, o daha qorxub-hürkmürdü.

Bir dəstə qağayı yanımdadaca suya toxunub ötdü.

- Delfinlər haqqında eşidibsen? - Fərqanədən soruşdum.

- Mən elə delfin hayındayam, - Fərqanənin səsinde şikayət əlamətləri duydu. - Tutaq eşitmişəm, bu, mənim həyatımı dəyişdirəcək?

Onun nə dediyini anlayırdım; açığı, belə sözlərdən üreyim ağrıyırdı.

- Deyirəm yəni onlarda da ağıl var.

...Delfinlərin məskəni gözəldi - dənizlər, okeanlar... Hər halda, torpaqdan yaxşıdı.

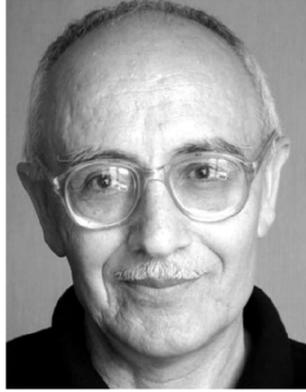
Qozbel həndəvərimizdə suya gah bəy, gah çıxırdı:

- Düzdü, torpaq qəbirlər, ayaqyollarla dəşik-dəşikdi - nəyi yaxşı olacaq, -bunu deyib hoppadan suya batdı. Uzun saçı siçan quyuğu kimi dalğalanıb gözdən itdi. O, xeyli sonra lap böyürməzdə zühur etdi. Ovucdayıb kömür kimi qapqara saçlarını sıxdı. Bir neçə dəfə də üzünə axan suyu sonub, dişlərinin arasından qabağa fısqırdı. - Dənizə sakit havalarda Günəş nuruna elə boyanır ki, elə bil dənizə ona rəng çatırsan...

- Amma torpaqda insan doğulur, insan böyüyür! - mən təntənəylə dedim.

- Gözlərimiz aydın! İnsan nə qədər çalışsa-əlləşsə, böyük bir iş görə bilməyəcək. Səksən-doxsan, bir gün yoxsan. Qabaqda ölüm varsa, atılıb-düşməyinə deyəcəm.

O, təzədən suya batdı, sanki ölüb

Rafiq Tağı

- Əcəb qızsan! - dedim. O, kirpiklərini tez-tez qırırdı. - Yox bir, külfət basıb məni!

Fərqanə ailə qurmadığıma arxayın olanda, şənələndi:

- Sən axı qabaqlar qız kimi həyalıydın. İndi yaman sərbəstləşibsen. Əlin uzanayb.

- Qısqırmağından görürəm ki, sən də məni sevirsen, - dedim.

- Bahg işə bax! - Fərqanə nazlandı.

Qəffətən onun başını özümə san

şərik, inşallah, sonra da kaftarlaşanda. Niyə gəlmirdin? - sınıyıcı nəzərlə üzümə baxdı.

- Yəqin evlənibsen...

- Nə tapdın? - deyib güldüm.

- Elə üreyimə dammışdı ki, mənimlə vaxt keçirirsən.

Yüngülce onun üzünə şillə vurdum.

azca qaldı ayağım Fərqanənin başına dəysin. Uzaqdan həmin batmışın təzədən salxa-salxa gəldiyini görəndə, sustaldım, qollarım yanıma düşdü.

Təəssüflə bildirdim:

- Budey, yastı-yapalaq dostumuz gəlir.

- Qoy gəlsin, barı əylənərik. Yaman qart-qart danışmağı var. Xoşum gəlir.

- Sənin elə hamıdan xoşum gəlir. Təki cinsi kişi olsun! - mən sərtləşdim.

- Təmiz danış, ey! Heç vaxt kobudluğundan əl çəkməzsən!

- Belə-belə hərəkətlərinə görə də o vaxt qəlbim səndən sındı.

- Böyük fəlakət olub! Dünya qopub. Bunun qəlbim sındı!

Oğlanın saçı yaxşı qurmadığından, tükələri zol-zol alnına sallanırdı. Qoltuqlarındakı iri qovunları getiribortaliğa qoydu.

- Bu, yemişlər! Bu da dilimləməyə bığaq.

- Sənin onurğanı bu qumluqda sındıracam!

Fərqanə menden küsmüşdüse də, tərəfimi saxladı:

- Ey, eyy, biz səni yaxşı oğlan bilirdik.

Bu səfər mən onu bərk sancdım. - Sənin onurğanı sındırmaqsa çətin olar.

Dərhal da bunu deməyimə peşmanladım. Amma oğlanı sanasən ilan vurdu. Yerindən hoppanıb qışqırdı:

- Dur ayağa!

Mən heç qımıldamadım da.

- Qalx, deyirlər sənə! Altını bulaybırsan?!

- Böyümə, dana!

- Qızın yanında yox, səninlə təklikdə danışacam. Gedək başqa yerə!

- Deyəsən, pulun kimi qanacağına da var?!

- Qalx-x!

Onun dişləri xırçıldayır, çənəsinin azalələri şişirdi.

- Di getdik.

Fərqanə məni qaytarmaq istəyəndə, dırsəyimlə onu itələdim.

- Sən qal, nə yapışıbsan!

Qonşularımız çimimləməkdəydilər.

Əsəbdən ayaqlarımız quma dərin batır; Fərqanə də sandıqıtulası kimi dalıma düşüb.

- Arvadsan, arvad! Həri, matışğəsən.

Artıq özümü cilovlaya bilməyib, sağ əlimlə qozbelin sol üzünə yağlı bir şillə yapışdırdım. O, yıxılmaqdan özünü güclə saxladı və qumu ovucdayıb düz sifetimə çırpdı. Qum gözlərimə doldu. Qamıma ilişən təpikdənsə sancılanıb yerə çökdüm.

Fərqanə:

- Ey, eyyigitil burdan! Qoçağa bir bax! Meymun! - deyə-deyə oğlanı qovmaq istəyirdi.

Ağnılara baxmayıb, ayağa dura bildim. Ancaq səsim çıxmırdı.

Oğlan özünü qalib sanaraq, mənə barmaqsiləyir, sanki uşaq hədələyirdi:

- Bax, hələ sənə o qıza görə dinmirəm. Get qurban ol ona.

- Günah mendedi, səndə yox. Hər qoduqla əngə verəndə, axırı belə də olar.

- Kəs səsin, alə, sənin kimilərini mən satın alaram.

- Maşallah!

- Özülə dənizə qız gətirənmə bax! Hayıf o qızdan!

Fərqanə hey qolumdan dartır:

- Bəsdə, uşaq olma. Ona baş qoşma.

Paltarları eşələyib cibimdən kağız pullar tapdım və havaya - oğlan səmtə viyıldatdım:

- Al, getirdiklərinin puludu.

Sonra da bığağı, dəstəyindən yapışdı, ona san tulladım:

- Bu da xəncərin!

Bığaq uzaqda yaş quma batıb sil-kələndi.

Oğlanın üzünü duman kimi peşmançılıq bürüməkdəydi.

- Gör nə verir - hoqqa çıxanr...

Yerdən pulları götürüb Fərqanəyə uzatdı.

- Şahidsən ki - birinci özü şillə çəkdi. Mən elə-belə, qorxudurdum.

Fərqanə ona heç viz atırdı da.

- Bu pul söyüşdü, özüm ölüm, ən ağır söyüş. Kişini belə söyməzlər.

Fərqanəylə mən geyinə-geyinə susurduq.

O gördü alan-götürən yoxdu, pulları əlindən buraxdı. Külek də onları yarpaqlar təkizənizə səpələdi.

Gün ayılmışdı. Adam üşüyürdü. Biz dinib-danışmadan sahille xeyli yol getdik. Avtobus ayağında arxaya boylandıq. Oğlan uzaqda heykəl kimi dayanmışdı. Ancaq arabir boğumtul səsi eşidildirdi:

- Gördünüz... özünüz gör-dünüz... necə-yam mən. Sarsağam. Həri.

Elə bil ağlayırdı. Hər dənə külek onun səsinə götürüb başqa səmtə aparanda, heç nə eşidilmirdi.

getdi. Belə cavan adamın dindarlar sayağı danışması çox qəribəydi. Sudan çıxanda, elə bil xortdadı:

- Bizi həyatda gözələyən ən böyük hadisələr yalnız ölümlərdir - dost ölümü, qohum ölümü...

Burda mənim səbrim tükəndi:

- Yasda deyilsən ki, ay evin tikilsin! Qoymazsan rahat dincəlib, rədd olub gedək?

Nədənsə, o, səsinə xırp kəsdi.

Fərqanə üşüməyə başlamışdı; çənəsi şaqıldayırdı.

- Sən titrəyirsən, - elə sudaca qızıqdırmaq üçün, onu kənara çəkdim.

Oğlan yenə düşdü dalıma. Mənim bu avaraya həmdə yazığım gəlirdi. Beli çox eybəcər təzədə dala çıxmış, boynu döş qəfəsinə batmışdı. Nazik dərilə donqanın üstündə əyri-üyrü göyümtül damarlar gözə çarpırdı.

Fərqanə esə-esə dedi:

- Məngn çix-xıram...

- Çixma. Hələ yox. Bir az da qalaq. Axı, nə tez üşüdüün?

- Yox, donuram, yox!

Qayanın böyründə uzanan qonşularımız gəndən bizi görüb, əllərini yellətməklə, qarızaya görə "sağ ol" dedilər. Yağış güclənmedi. Üfəqə diyiylənənməkdə olan Günəş soyuq-soyuq parıldayırdı.

Fərqanə oturub belini qayanın isti yerinə söykədi. Mən də yanındaca aşağı çökdüm. Onun gözlərində itməyən-çəkilməyən bir kədər sezişirdi. İsinəndən sonra mənə baxmadan soruşdu:

- Neçə ildi görüşmürdük?

- Dörd il tamamdı.

- Bir də ayınsaq, əlli yaşda görü-

çəkib, dodaqlarımdan bərk-bərk öpməyə başladım. Dünyanı unudum.

gOğlan dənizdən çıxmışdı. Ətrafa göz gəzdirdəndə, onu tapmadım.

Boynumu uzadıb qonşularımızdan soruşdum:

- Bu məşədi çıxıb getdi?

- Paltarlarını götürüb valayladı. Üzü o yana, - qarışdırın qız əliylə havada elə çevrə cızdı ki, bilmədim gədə sağa gedib, ya sola. Dala, ya qabağa.

Əllərini göyə qaldırıb, guya Allah şükür elədim. Onların üzündə təbəssüm gəzişdi.

- Görürsən, o qız nə potalıqdadı. Dəvədəlləyirdi, - Fərqanə ağız büzdü.

- Amma bədəni yuyumşaqdı, - mən dedim.

- Hardan bilirsən?

- Yəqin elə olar.

- Şərgöz!

- Yox bir, şitgöz.

- Nəyə lazımdı... Mən oğlan ol- saydım - o, dilini sürüdü. - Həm də piyli qadınlar çətin doğurlar.

- Doğmaq sonrakı işdi.

- Eləsiylə doludu şəhər, get al, niyə qalibsan? Boynuna al, köklər - zövqüncədi.

- Yox, mənə incəbel, nazikbələk Vaqif gözəlləri xoş gəlir! Onların da içindən səni ovlamışam!

- Yavaş ye, boğazında qalar.

Qalxıb idmana başladım. Ləzzətlə sümüklerimi şaqıldadırdım. Bir yol

- Ev bığağıdı? - soruşdum.

O, uşaq üstə çıxmırmış kimi:

- Bə nə bığağıdı, alə?! - dedi. - Yox bir, xulıqan bığağıdı!

Ancaq özücüyüz yemişləri doğradı. Dadına baxmaq üçün də dilimin birini dişinə çəkdi.

- Yaman dəlisovsan hag - dedim.

- Dəlisov da yox, dəli.

- Öz aramızdı, sən də çox yüngül adama oxşayırsan. Bir növ, bambılıya.

Nə deyəcəyimi bilmirdim. Yox, bununla kəskin danışmaq lazımdı. Ya da birdefələk ağzını cırmaq, qurtardı getdi.

- Yemişlərə görə sağ ol, - dedim. - Ancaq tez ekil burdan!

Elə bil gücüm çatmayan yükü çiynimdən yerə qoydum.

Pötrmüsdüm. Oğlan cəhəngləri şireli üzünü mənə tutdu.

- Başa düşmədim. Bir də de!

Dilimin altından, sanki kəlbətinlə, bir-iki söz də dartıb çıxartdım:

- Bir yox, lap beş deyərəm. Qulaqdan - o söz?

- Sən danışmırsan, ağızından ayran süzülür.

O, soyulmuş bir yemiş tikəsini də bığağın ucuyla ağzına atdı.

Yemiş ağzında fırcıldadı.

- Dəniz bizimdi - burada yaşayınların.

- Ay soxulursan ha, buyuzuna döyəcələrdə.

Oğlan özünü yalnız indi təhqir olunmuş sandı və qüvvəsindən kənar bir şey dedi: